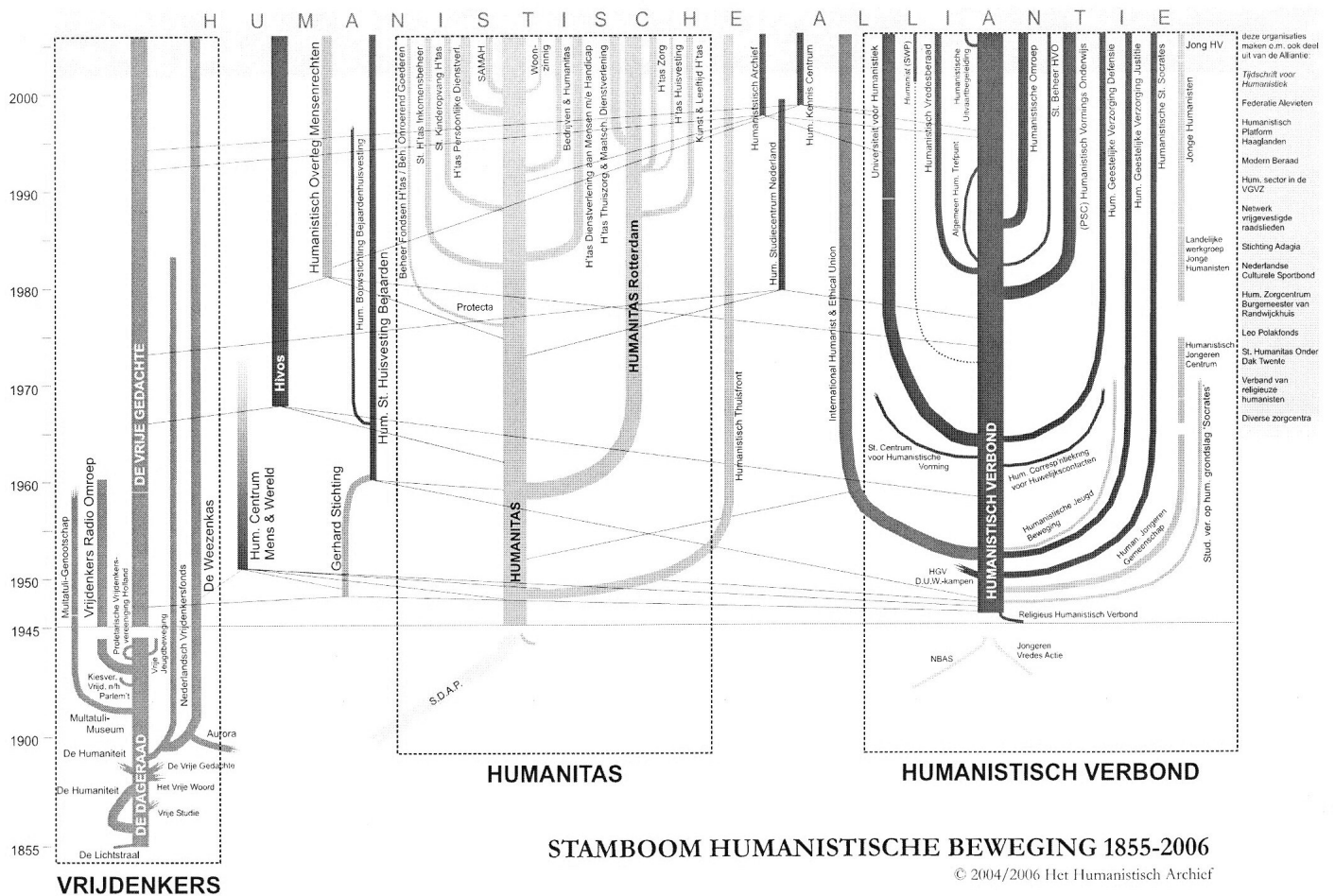

Het verleden als toekomst

12 ½ jaar Humanistisch Archief in vogelvlucht

Colofon

Deze publicatie is tot stand gekomen aan de hand van het artikel van Bert Boelaars, 'Tien jaar Humanistisch Archief ', aangevuld met materiaal uit diverse andere bronnen.

Copyright 2009 Het Humanistisch Archief, Utrecht

Van Asch van Wijckskade 28, 3512 WK Utrecht

Tel: 030-2390172, fax 030- 2390170

Website: <http://Archief.uvh.nl>

e-mail: humarc@uvh.nl

Samenstelling en vormgeving: Jules Brabers

Het verleden als toekomst. **12 ½ jaar Humanistisch Archief in vogelvlucht**

Om klip en klaar onder woorden te kunnen brengen waar je voor staat is het belangrijk om het eigen verleden goed te kennen. Bovendien moet je bij actuele discussies kunnen putten uit oudere debatten. Geen heden zonder verleden. Met dit uitgangspunt voor ogen gaf historicus Bert Gasenbeek in 1996 de aanzet tot een nieuw initiatief: de geschiedenis van de humanistische beweging bijeenbrengen, in beheer nemen en toegankelijk maken.

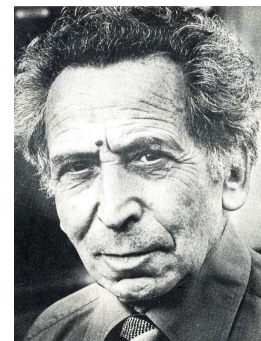
Anno 2009 heeft het Humanistisch Archief, dat is opgericht door vrijdenkersvereniging De Vrije Gedachte, Humanitas, het Humanistisch Verbond en de Universiteit voor Humanistiek, een indrukwekkende hoeveelheid materiaal verzameld en in kaart gebracht. 'Centrum voor archivering en documentatie met betrekking tot het humanisme in Nederland vanaf 1850' luidt de ondertitel van de in het hartje van Utrecht gevestigde instelling. In de eerste honderd jaar van het georganiseerd humanisme is met name de vrijdenkersbeweging belangrijk geweest. Organisaties als Humanitas en het Humanistisch Verbond ontstonden pas na de Tweede Wereldoorlog.

Ondertekening van de oprichtingsakte door Bert Gasenbeek (l.), Jac van den Oort en Rob Tielman (r.).

Door het erfgoed op een centrale, daartoe geschikte plaats, bijeen te brengen wordt de geschiedenis van de humanistische stroming veilig gesteld en toegankelijk gemaakt voor nader onderzoek. Mede daarom is het archief organisatorisch verbonden met de Universiteit voor Humanistiek. Veel persoonlijke stukken zijn gered uit vochtige kelders, tochtige zolders en vergeten kasten. Het papieren geheugen van humanistisch Nederland beslaat inmiddels tweehonderddertig meter. Daarnaast het nodige audiovisueel materiaal, ondermeer afkomstig van de omroep en uit fotoalbums.

Met zijn medewerkers, onder wie een aantal bezielde vrijwilligers, heeft directeur Bert Gasenbeek in 12 ½ jaar flink wat bereikt. Persoonlijke archieven van pioniers uit de humanistische beweging als Jaap van Praag, Henk Bonger, Piet Spigt en Cees Schonk zijn ontsloten. 'Van Van Praag bezitten we bijvoorbeeld een pentekening uit zijn onderduik periode. Verder twee jubileumboeken met individuele bijdragen van HV-leden, onder wie Willem Drees, ter gelegenheid van zijn afscheid als voorzitter,' aldus een enthousiaste Bert Gasenbeek. 'Ook hebben we ruim twintig geluidsbanden met gesprekken die in 1975 en 1976 met hem zijn gehouden.'

J.P. van Praag

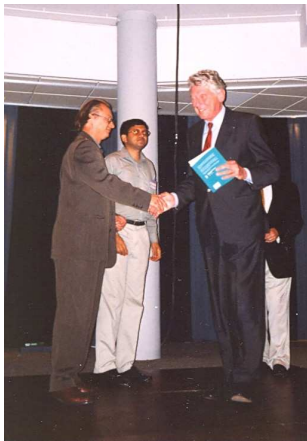
De uitgebreide verzameling van oud-voorzitter van het HV en de IHEU Rob Tielman is aan het Archief overgedragen. Evenzo hebben organisaties als de dienst geestelijke verzorging bij de strijdkrachten en justitie, de humanistische jeugd- en homobeweging, afdelingen van het Humanistisch Verbond, gewesten van Humanitas, de internationale IHEU en het Algemeen Humanistisch Trefpunt hun archiefstukken aan de collectie toevertrouwd.

Wie was Erasmus ook al weer? Wat is humanisme nou precies? Hoe zit het met de vrijdenkers? Allemaal vragen die aan bod komen in de Encyclopedie van het humanisme, een omvangrijk project om het humanisme in al zijn facetten in kaart te brengen. Via Internet zijn meer dan honderd lemma's te raadplegen. Bovendien is er een index van de talrijke tijdschriften, boeken en andere

publicaties uit de humanistische kring. Scholieren kunnen online vragen stellen en via eenvoudig toegankelijke documentatie helder antwoord vinden op basale vragen over humanisme.

Nieuw is de productie van een eigentijdse humanistische canon. Een website met kort en bondige uitleg aan de hand van centrale trefwoorden uit humanistenland variërend van Humanitas tot IHEU, levenskunst en humanisme in de Oudheid. Dit project komt tot stand in samenwerking met het Humanistisch Verbond.

Enkele medewerkers van het Archief hebben op basis van het verzamelde materiaal publicaties geschreven, over de vader van het modern humanisme en medeoprichter van het HV Jaap van

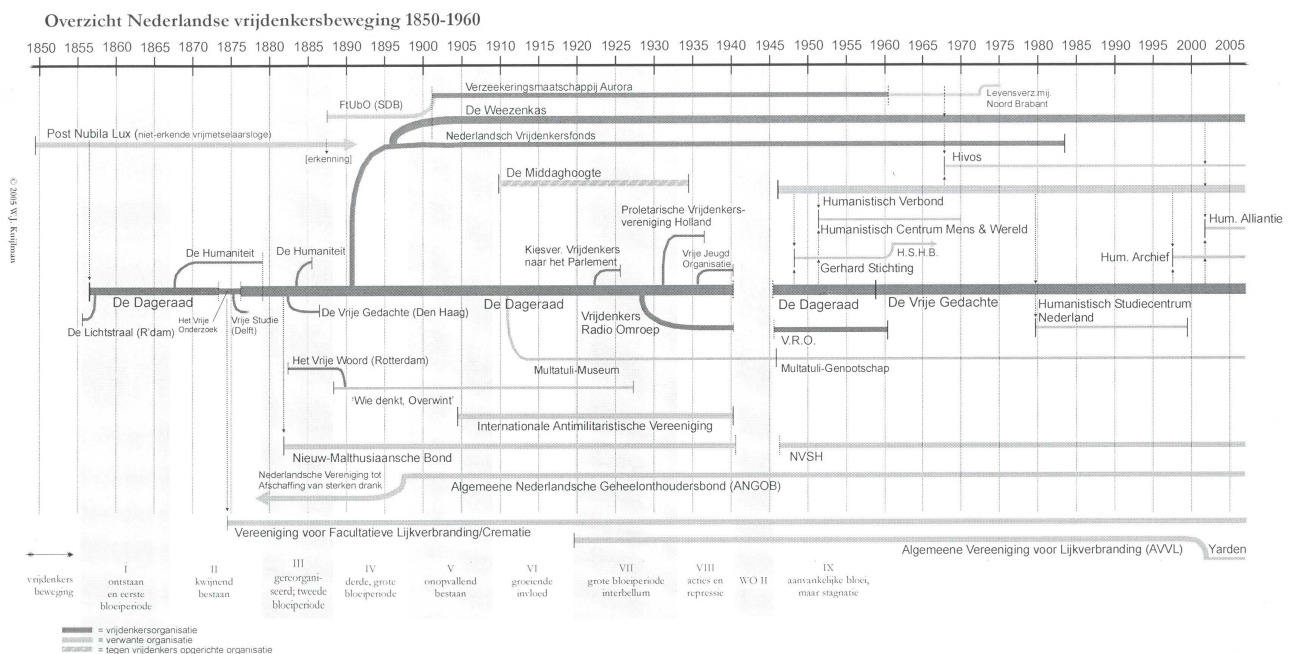
Bert Gasenbeek en Babu Cogineni overhandigen het eerste exemplaar van het IHEU boek aan premier Wim Kok

Praag, vrijdenker Anton Constandse, Garnt Stuiveling (een bekend spreker in radio-uitzendingen van humanisten), de internationale beweging IHEU, religieus humanisme, De Dageraad, de diensten humanistisch geestelijke verzorging in de krijgsmacht en bij justitie, Hivos, Tijdschriften als Rekenschap, Ego en Het Woord van de Week. Verder verscheen op initiatief van het Archief in 2006 het boek *Humanisme in Nederland*, geschiedenis, visies en praktijken, in 2007 gevolgd door de jubileumbundel *God noch autoriteit* (ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van vrijdenkersvereniging De Vrije Gedachte in 2006), in 2008 de prestigieuze biografie over humanist en vormgever Benno Premsele, evenals de *cum laude* studie van Vincent Stolk over vrijdenker Jan Hoving en in 2009 een kloekke bloemlezing uit het werk van de bevlogen Amsterdamse humanist en psychiater Jan van Zijverden.

Ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van De Vrije Gedachte zijn in 2006 alle publicaties uit de eerste honderd jaar, dus tot 1956, op microfilm gezet en toegankelijk gemaakt via een beeldbank op

Internet. Ruim honderdduizend pagina's over alle mogelijke onderwerpen

waarmee vrijdenkers zich hebben beziggehouden zijn op deze manier veilig gesteld. Dit was een omvangrijk samenwerkingsproject van ruim honderdduizend euro met o.a. de bibliotheek Universiteit voor Humanistiek en het gerenommeerde Internationaal Instituut voor Sociale geschiedenis (IISG), voor circa tachtig procent betaald door het ministerie van Onderwijs en door De Vrije Gedachte.

Ondanks de beperkte financiële middelen is in 12 ½ jaar zeer veel tot stand gekomen en voor de geschiedenis bewaard gebleven. Maar het beheer van dit alles is kostenintensief. Zo is het behoud van de collecties erbij gebaat als ze in een klimatologische ruimte geplaatst kunnen worden. Vele stukken zijn door gebrek aan geld nog niet bestudeerd en toegankelijk gemaakt. ‘Uiteindelijk willen we uitgroeien tot hét informatie- en kenniscentrum van de humanistische beweging’ aldus Bert Gasenbeek die tevens als onderzoeker van de geschiedenis van het humanisme is verbonden aan de Universiteit voor Humanistiek. Met deze instelling wordt zoals eerder vermeld nauw samengewerkt, evenals met het IISG en meerdere bibliotheken. De komende jaren is er meer personeel nodig om de rijke historie van humanistisch Nederland uit in het bijzonder de periode vanaf 1945 verder te ontsluiten en toegankelijk te maken.

Via de donateurvereniging van het Archief, het Piet Thoenesfonds, hoopt Gasenbeek meer inkomsten te verwerven. ‘Ik roep alle vrijdenkers en humanisten die het belang van hun culturele erfgoed inzien op om ter gelegenheid van ons jubileumjaar een gulgebaar te maken. Want we kunnen het niet alleen.’

Heel belangrijk is daarom het Utrechts Archief waarmee in 2006 van start is gegaan om het beheer van het humanistisch cultureel erfgoed te verbeteren. Deze organisatie is één van de grotere provinciale archieven. Het had al een groot gedeelte van het HV- en het IHEU archief in bewaring genomen en veilig ondergebracht in een klimatologisch depot. Op 24 april 2009, bij het koperen jubileum van het Humanistisch Archief wordt de officiële samenwerkingsovereenkomst met het Utrechts Archief getekend en vindt de formele overdracht plaats van de eerste dertig meter geordend humanistisch archief.

Eveneens op 24 april gaat het JP van Praag Instituut van start, een initiatief om de geschiedenis van het humanisme in Nederland nog grondiger te bestuderen. Het gaat hierbij om promotieonderzoek en andere studies op vergelijkbaar niveau. Ook deze instelling staat onder leiding van Bert Gasenbeek. De volgende drie promotieonderzoeken worden ter hand genomen:

- Vrijdenkers en humanisten over (volks)opvoeding en onderwijs (1856 tot circa 1970).
- De kwetsbare mens – samenhang in emancipatie van humanisten en homoseksuelen (1910-2001).
- Oorsprong, grondslagen en ontwikkeling van het humanistisch geestelijk raadswerk.

Het Humanistisch Archief gaat intussen verder met het in bewaring brengen van de nog niet ontsloten stukken bij het Utrechts Archief. Daartoe is het gerenommeerde archiefbureau Voorzee uit Oisterwijk in de arm genomen. Alles dient namelijk geheel volgens de professionele normen en procedures van het Utrechts Archief toegankelijk gemaakt te worden. Voor een kleine organisatie als het Humanistisch Archief een onmogelijke opgave. Uitbesteden was daarom de enige optie. De offerte hiervoor bedraagt ruim tweehonderdduizend euro.

Depot van het Humanistisch Archief

De archieven worden in kaart gebracht

Archiefblokken klaar voor transport

Dit bedrag kan niet alleen worden opgebracht door het Humanistisch Archief zelf of door de verwante organisaties die het archief ondersteunen. Gelukkig erkennen ook particuliere fondsen het belang van het humanistisch erfgoed. Het VSB fonds en het Prins Bernhard Cultuur fonds hebben een substantieel bedrag toegezegd voor de verdere werkzaamheden *mits* uit humanistische bronnen ook een aanzienlijk bedrag wordt verkregen. Daarom vraagt het Humanistisch Archief door middel van een publieksactie om steun van geestverwanten. Zet uw sympathie om in en financiële bijdrage op het speciale girorekeningnummer 76.95.453 ter attentie van *Ondersteun het Humanistisch Erfgoed*. Uw gift is aftrekbaar van de belastingen aangezien het Humanistisch Archief en officieel erkende ideële instelling is, een zogenaamde ANBI (Algemeen Nut Beoogde Instelling).

Voorzitter Humanistisch Archief, Rob Tielman

Palmares van het Humanistisch Archief 1996 – 2009

Archieven

In de afgelopen 12 ½ jaar heeft het Archief ongeveer 320 strekkende meters aan archiefmateriaal verzameld, verdeeld over in totaal 85 archieven en aanvullingen erop. Naast grote archieven zoals die van het Humanistisch Verbond, PSC HVO en Beheer HVO, de dienst humanistisch geestelijke verzorging bij de krijgsmacht en de Landelijke Vereniging Humanitas heeft het archief ook een aantal archieven verworven van pioniers uit de humanistische beweging onder wie Cees Schonk (de eerste humanistisch raadsman en pionier op dit gebied), Ferdie Koeman (een ‘duizendpoot’ van het eerste uur met tientallen functies en activiteiten binnen het HV en Humanitas), Wim Heij (hoofdraadsman bij de krijgsmacht) en Rob Tielman (voormalig voorzitter HV en IHEU, nog altijd zeer actief binnen de humanistische beweging). Deze archieven geven een goed beeld van de geschiedenis van de beweging en de activiteiten van de (bestuurs)leden.

Gemiddeld zes keer per jaar krijgt het Archief van een organisatie of persoon de vraag of het belangstelling heeft voor het overnemen van een archief. Helaas kan een verzoek niet altijd worden gehonoreerd. Het Archief kan helaas niet alles verzamelen, ons archiefdepot kent zijn grenzen. We streven naar een representatieve doorsnede van de humanistische beweging.

Tijdschriften

Er is een tiental humanistische tijdschriften ontsloten op artikelniveau waardoor geïnteresseerden via onze website de bladen snel op onderwerpen kunnen doorzoeken. Te noemen zijn de bladen *EGO*, een blad voor buitenkerkelijke en humanistische militairen, dat vanaf 1962 verscheen.

Het allereerste orgaan van het Humanistisch Verbond; het *Humanistisch Verbond Mededelingenblad* dat in 1946 verscheen. Ook de opvolgers van dit blad, *Humanistisch Verbond* en *Mens en Wereld* zijn ontsloten. Van de stichting Humanitas ten slotte is het blad *Van Mens tot Mens* op artikelniveau te raadplegen. Het werk is nog niet af en iedere week wordt een gedeelte van een tijdschrift ontsloten. In totaal zijn nu 6.800 artikelen ontsloten.

Sprekend humanisme

Het Archief is tien jaar geleden een project gestart om humanisten van het eerste uur te interviewen over hun leven en hun humanisme. Het project, Sprekend Humanisme heeft een twintigtal interviews opgeleverd. Geïnterviewd zijn ondermeer de bekende humanisten Wieberen Koopmans (HVO), Ico van der Willik (religieus humanist en lid HV hoofdbestuur), Fenco van den Berkhof (de eerste administrateur van het HV), Cor de Ronde (HVB) en B.J. Max (hoofdbestuurslid HV). Waardevol materiaal voor onderzoek naar de beleving van het humanisme door de mensen zelf, een onderwerp waarover weinig op schrift staat.

Encyclopedie van het humanisme

Het Humanistisch Archief heeft een encyclopedie van het humanisme opgezet, een database aan artikelen over de meest uiteenlopende onderwerpen aangaande het humanisme, humanisten en humanistische organisaties die via de website van het Archief te raadplegen is. De encyclopedie kent nu ruim honderd artikelen. Wie was Erasmus precies? Was voor een beweging was 'De Nieuwe Gedachte?' Wie was Johannes Van Vloten? Nicolaas van Suchtelen? In de encyclopedie van het humanisme staat het allemaal te lezen.

Publicaties

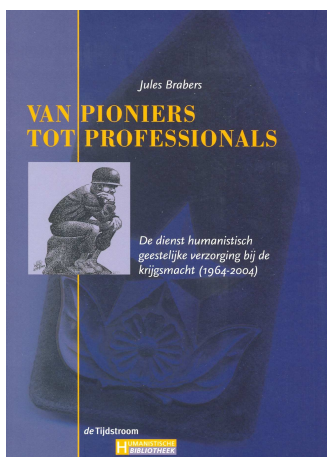
Het Archief heeft in haar bestaan veel publicaties tot stand gebracht. In de reeks 'Humanistisch Erfgoed' publiceert het Archief onderwerpen die van belang zijn voor de humanistische beweging. Hieronder de lijst van publicaties:

1. **B. Gasenbeek (red.), *Garnt Stuiveling. Wegbereider van het Humanistisch Verbond*** (november 2000).
2. **Jan Loman (red.), *Registers op Het Woord van de Week (1948-1973)*** (december 2000)
3. **Wouter Kuijman, *Een mantel met sterren. Religieus humanisme in het Humanistisch Verbond*** (december 2001; herziene druk juli 2002)
4. **Jo Nabuurs, *Vrijdenkers in verzuild Nederland. De Dageraad, 1900-1940. Een bronnenstudie*** (februari 2003)
5. **J.P. van Praag, *Om de geestelijke weerbaarheid van humanisten*** (september 2004)
6. **Jules Brabers en Wouter Kuijman (red.), *Veertig jaar Dienst Humanistisch Geestelijke Verzorging bij de Krijgsmacht (1964-2004)*** (oktober 2004)
7. **B. Gasenbeek (red.), *Denkers zonder Dogma's*** (2007)
8. **Jules Brabers, *Humanistisch geïnspireerde ontwikkelingsamenwerking. Voorgeschiedenis en opbouw van HIVOS.***(2008)
9. **Vincent Stolk, *De Dageraad van het positief atheïsme. Jan Hoving over godsdienst en seksualiteit in het Interbellum.*** (2008)
10. **Wilbert Mennings, Wouter Vervaart, Pieter Edelman, *Voorlopig ben ik humanist. Teksten van voordrachten van Jan van Zijverden*** (2009)

Dit jaar zullen nog twee publicaties in de reeks Humanistisch Erfgoed verschijnen waardoor het totaal op twaalf komt.

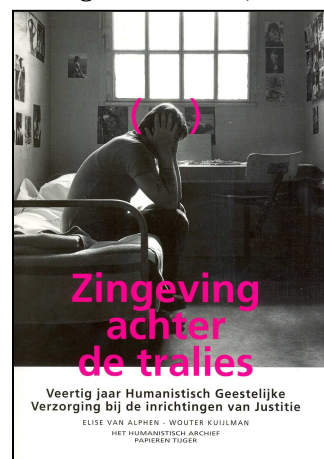
Hiernaast heeft het Archief in opdracht van diverse humanistische organisaties onderzoek verricht naar hun geschiedenis en er boeken over gepubliceerd. Het resultaat is een mooie lijst aan boeken.

1. **Derkx, Peter, en Bert Gasenbeek (red.), *J.P. van Praag. Vader van het moderne Nederlandse humanisme.*** (Utrecht: De Tijdstroom, 1997)
2. **Gasenbeek, Bert, Rudolf de Jong, Pieter Edelman (red.), *Anton Constandse. Leven tegen de stroom in.*** (Breda/Utrecht: Papieren Tijger/Humanistisch Archief, 1999)
3. **Gasenbeek, Bert, en Babu Gogineni (eds.), *International Humanist and Ethical Union 1952-2002. Past, Present and Future.*** (Leusden: De Tijdstroom, 2002)
4. **Brabers, Jules, *Van Pioniers tot professionals. De Dienst Humanistisch Geestelijke Verzorging bij de krijgsmacht (1964 - 2004).*** (Utrecht: De Tijdstroom, 2006)

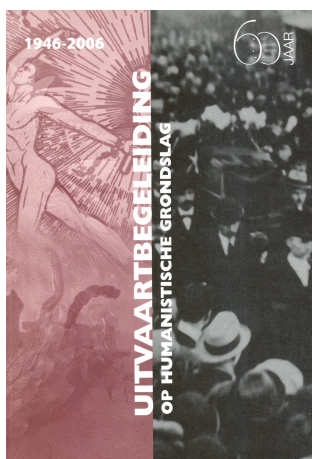

5. **B. Gasenbeek, J.C.H. Blom, J.W.M. Nabuurs, *God noch autoriteit, geschiedenis van de Vrijdenkersbeweging in Nederland*** (Uitgeverij Boom 2006)
6. **B. Gasenbeek, P. Derkx (red) *Georganiseerd humanisme in Nederland: geschiedenis, visies en praktijken*** (Amsterdam 2006)
7. **B. Gasenbeek, Piet Winkelaar, *Humanisme***. (Uitgeverij Kok, Kampen 2007)
8. **Elise van Alphen, Wouter Kuijman, *Zingeving achter de tralies. Veertig jaar Humanistisch Geestelijke Verzorging bij de inrichtingen van Justitie***. (Uitgeverij Boom 2008)

Het Archief heeft in 2006 een themanummer van het *Tijdschrift voor Humanistiek* gevuld met de geschiedenis van het humanisme. Dit nummer is omgewerkt en in boekvorm uitgegeven onder de naam *Georganiseerd humanisme in Nederland: geschiedenis, visies en praktijken*. Het humanistisch wetenschappelijk tijdschrift *Rekenschap* heeft in december 1998, ter gelegenheid van haar 45-jarig bestaan een themanummer uitgebracht dat door het Archief is verzorgd. Bert Gasenbeek en medewerker Pieter Edelman hebben 45 jaar *Rekenschap* onderzocht en beschreven terwijl Rob Tielman een artikel heeft gewijd aan de maatschappelijke betekenis van het tijdschrift.

Hiernaast hebben de medewerkers van het Archief aan veel publicaties van derden meegewerkt door het doen van onderzoek, het leveren van relevant historisch archiefmateriaal en het schrijven van hoofdstukken, paragrafen of artikelen, het houden van interviews en het maken van schema's en tabellen. Hieronder een willekeurige greep hieruit.

1. ***Humanisme Actief. Een beeld van de humanistische beweging*** (Amsterdam 1999)
2. ***Uitvaartbegeleiding op humanistische grondslag*** (in de reeks 60 jaar Humanistisch Verbond 1946-2006)
3. ***Vormingsonderwijs op humanistische grondslag*** (in de reeks 60 jaar Humanistisch Verbond 1946-2006)
4. ***60 Jaar Humanistisch verbond*** (in de reeks 60 jaar Humanistisch Verbond 1946-2006)
5. ***Humanistisch Verbond. Afdeling Alkmaar 60 jaar 1948-2008*** (Alkmaar 2008)

Een publicatie kan soms een uitvloeisel zijn van een opdracht van een humanistische instelling. Zo kreeg het Archief de opdracht van Hivos om kerndocumenten uit het Hivos archief te selecteren en in een database te zetten. Reden hiervoor was een jubileumboek dat door auteur Frans Bieckmann zou worden geschreven. Het onderzoek leverde echter dermate veel interessant materiaal op dat besloten werd om een boekje in de reeks *Humanistisch Erfgoed* aan humanisme en ontwikkelingssamenwerking te wijden. Het boekje behandelt vooral de pogingen van humanistische beweging vanaf 1945 om aan ontwikkelingssamenwerking te doen, voordat Hivos in 1968 werd opgericht. De database werd in 2007 aangeboden en vormde de basis voor het jubileumboek.

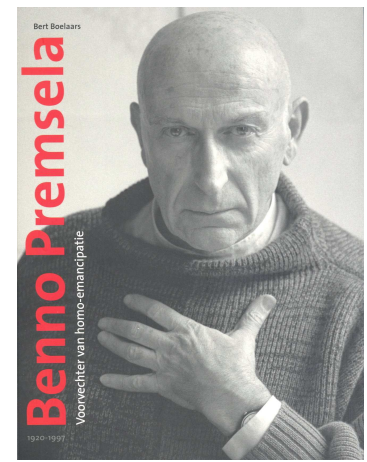
Hivos directeur Manuela Monteiro en projectleider Jaap Dijkstra bekijken het resultaat van het onderzoek: een selectie kerndocumenten uit hun archief.

Voor de dienst humanistisch geestelijke verzorging bij Justitie heeft het Archief ook een database samengesteld waarin een historisch overzicht wordt gegeven van de discussie over de verdeling van de functieplaatsen voor geestelijke verzorging op dit terrein.

De voorzitter van het Humanistisch Verbond, Rein Zunderdorp, biedt Minister van Justitie Hirsch-Ballin het eerste exemplaar aan van het jubileumboek van de Dienst Humanistisch Geestelijke Verzorging bij Justitie.

Een andere belangrijke publicatie, waarvan het Humanistisch Archief de initiatiefnemer was, is een lijvig boek over het leven van de toonaangevende Nederlandse vormgever Benno Premesla (1920-1997). Auteur Bert Boelaars concentreerde zich op Premesla's humanistische levenshouding en zijn strijd voor de emancipatie van homoseksuelen. Ook de voorzitter van het Archief, Rob Tielman, en directeur Bert Gasenbeek, hebben zich bijzonder ingespannen voor de totstandkoming van het boek.

Projecten

Het Archief doet in opdracht van de humanistische instellingen projecten. Een paar recente voorbeelden. Een belangrijk project in 2008 was het opschonen en ordenen van de bibliotheek van vrijdenkersvereniging De Vrije Gedachte. De vrijdenkersvereniging was verhuisd en een deel van de inventaris stond in verhuisdozen in het nieuwe pand. Archiefmedewerkers hebben, samen met een paar vrijwilligers van De Vrije Gedachte, de collectie tijdschriften doorgenomen en geordend. Ook de collectie brochures is uitgezocht waarbij de focus lag op publicaties van of over vrijdenkers en het vrijdenken. De administratie vanaf 1990 tot 2003 is door archiefmedewerkers gesorteerd en op orde gebracht. Hierbij werd veel oud en historisch materiaal gevonden. Het oude materiaal van De Dageraad/De Vrije Gedachte is naar het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) gegaan, ter aanvulling van de collectie daar.

De inventaris van De Vrije Gedachte in verhuisdozen verpakt.

Voorzitter Lex Hagenaars (op de rug gezien) vergadert in de bibliotheek van het nieuwe pand.

Een ander project waarmee het Archief zich mee bezig heeft gehouden is het inventariseren van de archieven van het Landelijk Bureau van Humanitas te Amsterdam en haar districtsvestigingen in den lande. In 2008 hebben archiefmedewerkers de vestigingen bezocht en in kaart gebracht wat er aan archieven is en de staat waarin ze verkeren. Op basis hiervan zal een archiefbewerkingplan worden ontwikkeld.

Ten slotte een ander omvangrijk project dat momenteel loopt; het aanvullen en ordenen van het statisch archief van de Universiteit voor Humanistiek. De universiteit zal in juli 2009 verhuizen naar een nieuw pand. Tijd dus voor alle medewerkers om hun kasten op te ruimen en in te pakken. Hierbij komt veel archiefmateriaal vrij dat nog niet in het centraal archief van de universiteit aanwezig is. Bijvoorbeeld van commissies en werkgroepen die weer zijn opgeheven en waarvan de correspondentie bij de deelnemers van die werkgroepen of commissies ligt. Het materiaal dient ter completering van het centraal archief. Met alle aanvullingen en nieuwe rubrieken krijgt de UvH een zo compleet mogelijk archief van haar organisatie.

Nieuwsbrieven

Het Archief heeft in de periode oktober 1996 tot december 2006 negentien maal een nieuwsbrief uitgebracht. Door middel van een nieuwsbrief wordt de belangstellende op de hoogte gebracht van de activiteiten van het Archief. De laatste nieuwsbrief is in december 2006 aan de donateurs rondgestuurd. Wegens de zeer drukke werkzaamheden is het nog niet tot een nieuwsbrief gekomen. Dat we het erg druk hebben is op zich goed nieuws maar we vinden het contact met onze achterban belangrijk. We proberen met deze publicatie de schade in te halen en we zijn ons aan het beraden op een nieuwsbrief nieuwe-stijl. Naast een gedrukte nieuwsbrief onderzoeken we de mogelijkheden voor een digitale nieuwsbrief die via XML of RSS webfeed te ontvangen is. De verschillende mogelijkheden worden onderzocht.

Tien bekende humanisten over het Humanistisch Archief:

Lodewijk de Waal, directeur Humanitas:

Identiteit van een beweging is een wordingsverhaal. Het hoe en waarom van de humanistische beweging is een zich ontwikkelende geschiedenis die door deze te kennen de identiteit van de beweging in kaart brengt. Weten hoe zaken zijn ontstaan biedt het fundament waarop voortgang en vernieuwing kan worden gebouwd. Juist daarom is een Humanistisch Archief van grote waarde. Het archief kan een unieke rol bij het herkennen, het historisch beargumenteren en het profileren van de identiteit en de traditie van de humanistische beweging vervullen. Ook onze Humanitas geschiedenis wordt door het archief beheerd en ontsloten, zodat wijzelf en andere belangstellenden er gemakkelijk kennis van kunnen nemen.

Carla van Baalen, directeur Centrum voor Parlementaire Geschiedenis:

Het is van groot belang dat het Humanistisch Archief goed wordt bewaard en voor onderzoek toegankelijk gemaakt. Want niemand, ook de humanist niet, kan zijn toekomst met vertrouwen tegemoet zien als hij zijn verleden niet op orde heeft.

Rein Zunderdorp, voorzitter Humanistisch Verbond:

Het humanisme is een volwaardige levensbeschouwing met toekomst en geen tijdelijke stroming met een gerealiseerd emancipatiedoel. De wereld heeft een sterke behoefte aan levensbeschouwelijke verdieping en het humanisme speelt daarbij een belangrijke rol. Voor een bloeiende toekomst zoekt het Humanistisch Verbond niet alleen nieuwe leden, maar ook steeds nieuwe inspiratie. De schatkamer van het humanistisch verleden bevat daarvoor de bronnen en de fundamenten. Daarom roep ik al onze leden en toekomstige leden op om ook bij te dragen aan behoud en ontsluiting van de rijke geschiedenis van de humanistische beweging. Steun het Humanistisch Archief dat hartstocht voor het humanisme koppelt aan een hoge professionele standaard en daarmee uw bijdrage meer dan waard is!

Liesbeth Brandt Corstius, kunsthistorica en oud-directeur Gemeentemuseum Arnhem:

Archieven zijn ons collectieve geheugen. Zonder archief is de humanistische beweging niet veel waard. Eén man heeft in tien jaar tijd veel opgebouwd: een halve kilometer papieren geheugen van het humanisme in Nederland vanaf 1850. Natuurlijk moet al dat materiaal deugdelijk geconserveerd en toegankelijk gemaakt worden. Dat kan één man - ook al krijgt hij hulp van alle kanten - niet alleen. We moeten hem dankbaar zijn voor zijn initiatief en zijn werk, maar dat is niet genoeg. We moeten het humanistisch archief ook daadwerkelijk financieel steunen.

Paul Cliteur, oud-voorzitter Humanistisch Verbond:

Een goed humanistisch archief is van onontbeerlijke waarde voor een vitale humanistische beweging.

Liesbeth Mulder, oud-voorzitter Humanistisch Verbond:

Wie wat bewaart die heeft wat. Natuurlijk geldt dit gezegde in hoge mate voor het Humanistisch archief, dat het gezamenlijke erfgoed van de vele humanistische organisaties in Nederland en van de IHEU omvat. Het archief is een unieke en onmisbare bron van informatie voor iedereen die het verleden én de toekomst van het humanisme in al haar uitingsvormen ter harte gaan. Dank zij de zegeningen van de moderne techniek kunnen wij met de nodige middelen dat erfgoed voor veel langere tijd veilig stellen. De ambities om dat daadwerkelijk te realiseren verdienen alle immateriële én materiële steun.

Peter Derkx, hoogleraar Humanisme & Levensbeschouwing:

Bij het schrijven van diverse boeken en artikelen over de humanistische beweging heb ik gemerkt dat ook voor humanisten en vrijdenkers geldt: de werkelijkheid is vaak verrassender dan mensen kunnen verzinnen. Wist u bijvoorbeeld dat Jan Hoving, de voorzitter van vrijdenkersvereniging De Dageraad, in 1937 bereid was als meezeer te fungeren voor een brochure die de rooms-katholieke pater Wijnand Sluys toen schreef tegen de vrijdenkers? Als het Humanistisch Archief zijn werk niet kan blijven doen, dreigt dit soort informatie voorgoed verloren te gaan. Daarom roep ik iedereen op het Humanistisch Archief te steunen.

Rudolf de Jong, oud-medewerker Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis:

Via mijn werk op het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) ben ik bestuurslid van het Humanistisch Archief - toen nog in oprichting - geworden. Als weinig anderen kan ik daarom benadrukken hoe belangrijk het is om het eigen verleden goed te bewaren en te documenteren. Vaak denkt men daar te laat aan. Het Humanistisch Archief ontstond niets te vroeg en heeft zich dankzij de inzet van de medewerkers een belangrijke plaats verworven, van betekenis zowel voor de geschiedenis als het actuele dagelijkse werk van humanistische organisaties. Voor het behoud en de uitbouw van de humanistische waarden - In het huidige tijdsgewricht helaas niet iets dat vanzelfsprekend is - draagt het Humanistisch Archief dat ook een steentje bij, ja een unieke steen.

Nico Stuij, directeur Centrum voor onderwijs en opvoeding in humanistisch perspectief HVO:

Financiële ondersteuning van het archief beveel ik van harte aan! Het werk van humanisten uit het verleden mag nooit verloren gaan. Dat zijn wij aan hen verplicht. De humanistische beweging van nu en straks heeft niet alleen sterke vleugels nodig, maar ook sterke wortels!

Ilja Maso, oud-rector Universiteit voor Humanistiek:

Voor de Universiteit van Humanistiek is Het Humanistisch Archief onmisbaar. Als bron van het onderzoek en onderwijs aan deze universiteit heeft het al meermalen zijn nut bewezen. Ik hoop dan ook dat deze unieke cultuurschat tot in lengte van dagen bewaard blijft.

Een unieke foto met vijf voorzitters van het Humanistisch Verbond. Deze foto werd op 1 maart 1997 genomen tijdens een studiedag over J.P. van Praag aan de Universiteit voor Humanistiek. Van links naar rechts: Rob Tielman, Jan Glastra van Loon, Max Rood, Paul Cliteur en Marian Verkerk. Bron: Het Humanistisch Archief.